

УДК 378.147:811.1-057.87

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ВТНЗ

К. О. Галацин, А.М. Фещук

м. Київ, Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

galatsyn_kateryna@ukr.net

У статті розкривається сутність поняття інтерактивної технології та її роль у процесі вивчення англійської мови студентами вищого технічного навчального закладу; аналізуються деякі інтерактивні методи: технології кооперативного навчання, робота в парах (статична пара, динамічна пара, варіаційна пара), робота в малих групах («Діалог», «Синтез думок», «Спільний проект», «Пошук інформації», «Коло ідей»), узагальнення ідей (або «ідейна інженерія»), гронування («асоціативний куш», «бенгальський вогник»), метод проблемного семінару, проблемний діалог-пошук, діалог-дискусія, проблемна ситуація, метод «Навчаючи – учусь», етапи використання інтерактивних технологій: організаційний, мотиваційний, інформаційний, змістово-процесуальний, результативно-рефлексивний та саморегулятивний; шляхи активізації навчального процесу, спрямованого на вивчення англійської мови у вищому технічному навчальному закладі.

Ключові слова: інтерактивна технологія, інтерактивні методи, вивчення англійської мови, вищий технічний навчальний заклад, групові технології навчання

Вступ. Сучасне суспільство вимагає підготовки конкурентоспроможного висококваліфікованого фахівця, який досконало володіє не лише українською, але й іноземними мовами. А відтак актуальною проблемою сьогодення є пошук шляхів, змісту, форм і методів активізації навчального процесу, спрямованого на вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Одним із перспективних шляхів активізації вивчення іноземної мови студентами вищої технічної школи є застосування інтерактивних технологій навчання, що, як свідчить аналіз наукових джерел і практична діяльність, формує комунікативну компетентність студентів (у тому числі й іншомовну), сприяє розвитку їх пізнавального інтересу, креативного мислення, навичок міжособистісної полісуб'єктної взаємодії, мотивує майбутніх фахівців до самопізнання та самовдосконалення.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для твердження, що вже є чималий науковий доробок з досліджуваної проблеми. Так, учені А. Алексюк, Т. Кудрявцев, І. Лернер, В. Моляко, М. Скаткін, А. Фурман та ін. вивчали методи проблемного навчання; над дослідженням проєктивного навчання працювали О. Залужний, І. Єрмаков, О. Коберник, О. Стаднік та ін.. Аналіз інтерактивних навчальних технологій відображений у працях науковців Н. Баліцької, К. Баханова, О. Біди, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун та ін.

Метою нашої статті є характеристика інтерактивних технологій у процесі вивчення англійської мови студентами вищого технічного навчального закладу.

Аналіз наукової літератури з педагогіки та психології свідчить про те, що використання інтерактивних технологій у навчальному процесі дає змогу розглядати його як динамічну систему «викладач-студент», яка ґрунтується на активній суб'єкт-суб'єктній взаємодії і забезпечує таке навчально-виховне середовище, в якому викладач і студенти є партнерами, які вмотивовані до навчально-пізнавальної активності. Критеріями такої активності, як зауважує Т. Сердюк, є: 1) усвідомлення навчальної діяльності через її вмотивованість і чітке визначення цілі; 2) процесуальний вибір (вибір оптимальних форм, методів і засобів) для досягнення поставленої мети; 3) результативність діяльності через її оцінювання та самооцінку [8].

Інтерактивні технології ми визначаємо як навчальні технології, в основі яких лежить така організація навчальної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, яка спрямована на досягнення позитивних результатів, характеризується полікомунікативними зв'язками між викладачем і студентами, студентами між собою, між малими групами студентів і студентом та цілою академічною групою.

Зупинимось на аналізі інтерактивних методів, сукупність яких і слугує підґрунтям інтерактивної технології у процесі вивчення майбутніми інженерами англійської мови.

Групові технології навчання або (*технології кооперативного навчання*) забезпечують активність усіх студентів академічної групи у вивченні англійської мови, сприяють формуванню навичок співробітництва, діалогічної взаємодії (наприклад, володіння прийомами активного слухання, вироблення загального рішення, розв'язання протиріч) та ін. Найбільш поширеними варіантами є:

Робота в парах (*статична пара, динамічна пара, варіаційна пара*) – дає можливість майбутнім інженерам подумати, висловитись, обміняти думками з партнером; сприяє розвитку навичок міжособистісного та професійного спілкування, критичного мислення, вміння переконувати й вести дискусію.

Для прикладу наведемо завдання для першокурсників вищого технічного навчального закладу:

1. *Знайдіть інформацію в Інтернеті про топ-10 ВНЗ України і поділіться інформацією з представниками різних університетів. (Find information in the Internet about top 10 Universities in Ukraine and share your information with representatives of different universities).*

2. *Робота в парах, студент А і Б. Обговоріть наступне питання: чи обов'язково знати іноземну мову інженерам 21-го століття? (Work in pairs, student A and B. Discuss the following question: is it necessary for the 21-st century engineers to know a foreign language?).*

3. *Складіть 5 питань до тексту про НТУУ «КПІ», використовуючи теперішній час, і нехай ваш партнер дасть відповідь на них. (Make up 5 questions to the text about KPI using the Present Simple Tense and let your partner answer them).*

4. *Ви репортер, що бере інтерв'ю у підприємця. Дізнайтеся, як він/ вона*

розпочала(-в) його. Було це легко чи важко? Чи вигідно це компанії? (Студент А - журналіст, студент Б - підприємець/ бізнес-леді). (You are a reporter interviewing someone who has his / her own business. Find out how he / she started it. Was it easy or difficult? Is his / her company profitable? (Student A – a reporter, student B – a businessman / a businesswoman)) [6].

Робота в малих групах, яку доцільно, на нашу думку, використовувати для вирішення більш складних завдань, які вимагають колективного розв'язання. Важливими моментами групової роботи є опрацювання змісту і подання малими групами студентів результатів колективної діяльності.

Залежно від змісту та мети навчального заняття з англійської мови можливі такі варіанти організації роботи малих груп студентів, як: «Діалог», зміст якого полягає у спільному пошуку малими групами студентів спільного узгодженого рішення; «Синтез думок», тобто передача одержаних однією групою студентів часткових результатів вирішення проблеми іншим групам, які доповнюють їх своїми думками, ідеями, пропозиціями, наголошуючи на тому, з чим вони не згодні, що і чому заперечують; «Спільний проект», зміст якого полягає в тому, що завдання, які отримують малі групи студентів, мають різне змістове навантаження та висвітлюють проблему з різних боків; по завершенню роботи кожна мала група звітує і подає свої аргументи та положення; на завершення складається спільний проект, який рецензується групою експертів; «Пошук інформації» – це творчий пошук інформації, що доповнює раніше прочитану лекцію, або матеріал практичного заняття (семінару), виконаного домашнього завдання, а потім відповіді на запитання, їх обговорення; «Коло ідей», яке передбачає вирішення суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх студентів до їх обговорення; застосовується зазвичай тоді, коли всі малі групи студентів мають виконувати одне і те ж складне завдання, вирішення якого малі групи розглядають по черзі.

Для прикладу наведемо завдання для вирішення у малих групах для студентів другого і третього курсів вищого технічного навчального закладу.

1) *Подивіться на фотографії (А-Ф). Вони показують, як технології впливають на наше життя. Дайте назву кожній картинці. Підберіть вплив технологій до фотографій А-Ф. Вирішіть, які з наслідків є позитивними, а які негативними. Доберіть фрази англійською мовою до еквівалентів в українській мові. Використовуючи дані вирази, висловіть свою думку щодо впливу технологій на сучасне життя. Дайте повну відповідь. (Look at the pictures (A-F). They show the ways in which technology affects our life. Identify the items in each picture. Match the effects of technology to pictures A-F. Decide which effects are positive, and which are negative. Match the phrases in English with their equivalents in Ukrainian. Using these phrases, express your opinion about effects of technology. Give as full answers as possible).*

2) *Кожен із вас має інформацію про одну із систем запуску поданих на фотографіях нижче. Обміняйтесь інформацією з партнером, запитуючи і відповідаючи на запитання і заповніть таблицю. Порівняйте та знайдіть відмінності двох систем запуску. Використовуйте слова подані в списку. (Each*

of you has some information about one of the launch systems in the pictures. Exchange the information with your partner by asking and answering questions and complete the table. Compare and contrast these two launch systems. Use the words in the list) [6].

Узагальнення ідей (або «ідейна інженерія») дає змогу з урахуванням знань студентів англійської мови опрацювати у письмовій формі подані ідеї щодо вирішення якоїсь проблеми. Наприклад:

1) Подивіться відеофайл «Механік. Надихаючи нове покоління». Напишіть коротку розповідь про те, як інженери звертаються до технічних дисциплін і галузей, застосовуючи обчислення, технології та науку для вирішення найскладніших світових проблем. (Watch the video file “Engineer. Inspiring a New Generation”. Write a short report on how engineers cross engineering disciplines and industries to apply for computing, technology and science to solve complex world problems).

2) Знайдіть відомості про сучасні технології чи винаходи, які Ви вважаєте найбільш важливими для нашого життя, і напишіть повідомлення про це. Ви можете знайти цікаву інформацію в інтернеті. (Find some information about the technology or invention you consider the most important for our life and write a report about it. You can find some interesting information in the Internet).

3) Уявіть, що Ви працюєте аналітиком у великій компанії. Ви шукаєте нові зарубіжні ринки для виробництва і продажу Вашої продукції. Напишіть коротке повідомлення (60-80 слів) про переваги і недоліки економіки і промисловості нашої країни. (Imagine that you work as an analyst for a multinational company. You are looking for a new overseas market to manufacture and sell your products. Write a short paragraph (60-80 words) about advantages and disadvantages of the economy and industry of our country) [6].

Групування («асоціативний куш», «бенгальський вогник») є інтерактивним методом, який сприяє творчому мисленню студентів – майбутніх інженерів, стимулює мислення, логіку. Зазвичай цей метод сприймається студентами як гра. Нами визначені такі основні етапи «групування»: 1) визначення теми або проблеми; 2) запис з обраної теми якогось слова чи фрази; 3) встановлення зв'язків між визначеними поняттями. Як, приклад:

1) Доберіть слова із колонки А зі словами в колонці Б, щоб сформувані змістовні фрази, перекладіть на українську мову. (Match up the words in column A with the words in column B to form meaningful phrases, translate them into Ukrainian).

2) Завершіть наступні речення, використовуючи інформацію з тексту. (Complete the following sentences using the information from the text).

3) Прослухайте повідомлення про новини в газовій промисловості. Слухаючи, складіть речення використовуючи слова з рамки. (Listen to a business news report about the gas industry. While listening complete these sentences with the words from the frame) [6].

У ході дослідження нами встановлено, що важливе місце в інтерактивній технології у процесі вивчення англійської мови студентами вищих технічних навчальних закладів належить **проблемному семінару**, на якому нові знання студент отримує через розв'язання цікавого проблемного запитання, завдання чи ситуації. На таких заняттях студенти засвоюють не просто англійські слова, вислови, або ж збагачують словниковий запас, а визначають специфіку майбутньої професійної діяльності саме англійською мовою. Під час обговорення проблемної ситуації виникає *проблемний діалог-пошук*, який часто трансформується в *діалог-дискусію*, і тим самим майбутні фахівці самостійно розв'язують проблемну ситуацію. Викладач при цьому є зазвичай консультантом.

Наведемо приклади проблемних ситуацій:

- 1) *Епоха високотехнологічного забруднення. (The Era Of High-Tech Pollution).*
- 2) *Захист навколишнього середовища. (Environmental Protection).*
- 3) *Промисловий дизайн. (Industrial Design).*
- 4) *Інформаційні технології. (Information technology).*
- 5) *Технології та суспільство. (Technology and society) [6].*

Важливим для успішного проведення проблемного заняття є усвідомлення та засвоєння викладачем і студентами *алгоритму розв'язання проблемних ситуацій*. Йдеться про: 1) необхідність зібрати і записати потрібну інформацію; 2) чітко визначити проблему; 3) сформулювати ситуацію; 4) дати можливість студентам зібрати інформацію для вирішення ситуації; 5) вибрати оптимальний варіант конкретного розв'язання ситуації.

Конструктивним у вивченні англійської мови, як було нами з'ясовано у ході дослідження, є також метод **«Навчаючи – учусь»**, який зазвичай використовується при узагальненні та повторенні вивченого матеріалу і дозволяє студентам брати участь у передачі своїх знань одногрупникам. Як, приклад, наведемо завдання: *Ви учасник щорічної науково-практичної конференції і ваше завдання зробити доповідь на тему «Економіка та промисловість України в 21 столітті - наші досягнення».* (You are a participant of the annual scientific conference and your task is to make a report entitled "Economy and Industry of Ukraine in the 21st century – our achievements") [6].

Висновки. Процес вивчення англійської мови студентами – майбутніми інженерами є цілісною складною системою організації їхньої життєдіяльності у навчально-виховному полісуб'єктному середовищі вищої технічної школи. Тому вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми фахівцями технічного спрямування розглядаємо як невід'ємну складову їх загальної професійної підготовки, а відтак акцентуємо увагу на дослідженні інтерактивних технологій у процесі вивчення англійської мови.

Проаналізувавши деякі інтерактивні методи як важливі складові інтерактивної технології у вивченні англійської мови, як висновок, зауважуємо, що заняття з англійської мови з використанням таких технологій має бути чітко структуроване. Йдеться насамперед про виділення організаційного, мотиваційного, інформаційного, змістово-процесуального, результативно-

рефлексивного та саморегулятивного етапів. Кожен із названих етапів взаємопов'язаний і логічно доповнює один одного.

Викладач на такому заняття виконує низку функцій, які логічно пов'язані із виділеними нами етапами, а саме: організаційна, спонукально-мотиваційна, комунікативно-інформаційна, оцінно-контрольна, саморегулятивна. Успішність реалізації викладачем англійської мови названих функцій залежить насамперед від його професійної майстерності, комунікативної культури й досконалого володіння інтерактивними технологіями, що власне й потребує подальшого науково-методичного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амїрагова Н. С. Впровадження інтерактивних технологій у процесі навчання іноземних мов / Н. С. Амїрагова // Використання інтерактивних методів при викладанні мови та літератури у середніх та вищих навчальних закладах : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. – Євпаторія : РВНЗ Кримський гуманітарний університет, 2009. – С. 54–57.

2. Галацин К.О. Особливості формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів / К. О. Галацин // Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ Вежа, 2012.– № 8 (233). – С. 54–58.

3. Галацин К. О. Умови формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів / К. О. Галацин // Молодь і ринок : щорічний наук.-пед. журн. – Дрогобич : РВВ «Коло», 2012. – № 7 (90). – С. 144–147.

4. Глушок Л. М. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Л. М. Глушок // Педагогічний дискурс. – 2010. – Серпень. – С. 56–59.

5. Зубенко О. В. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному ВНЗ. Вінницький національний технічний університет (м. Вінниця, Україна) / О. В. Зубенко, С. О. Медведєва // Гуманізм та освіта: міжнародна науково-практична конференція. Електронне наукове видання матеріалів конференції.

6. Малашевська К. О. Експериментальна програма формування комунікативної культури майбутніх інженерів / Малашевська К. О. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2009. – 88 с.

7. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід/ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К.: 2002. – 135с.

8. Сердюк Т. В. Формування предметної вмотивованості засобами інтерактивних технологій / Т. В. Сердюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / редкол.: М. І. Сметанський (голова) та ін. – Вип. 26. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2009. – С. 56–60.

REFERENCES

1. Amiragova, N. S. (2009). Introduction of interactive technologies in the course of training in foreign languages. Proceedings of the Interuniversity Theoretical and Practical Conference “Use of interactive methods when teaching language and literature in secondary and higher educational institutions”, (pp. 54–57). Jevpatorija : RVNZ Kryms'kyj humanitarnyj universytet [in Ukrainian].
2. Halatsyn, K.O. (2012). Peculiarities of formation the communicative culture of students at higher technical educational institutions. The scientific bulletin of VNU named after Lesya Ukrainka, (pp. 54-58). Luc'k : RVV Vezha. – Iss. № 8 (233). [in Ukrainian]
3. Halatsyn, K. O. (2012). Conditions of formation of communicative culture of students at higher technical educational institutions. Annual Scientific and Pedagogical Journal “Youth and market”, 7 (90), 144-147 [in Ukrainian].
4. Glushok L. M. (2010). Application of interactive methods when teaching English in Hmelnytsky humanitarian and pedagogical academy. Pedagogical discourse, 56-59 [in Ukrainian].
5. Zubenko, O. V. Interactive technologies of training at learning foreign languages at technical universities. Proceedings of the International Theoretical and Practical Conference : Humanism and Education. Electronic scientific edition [in Ukrainian].
6. Malashevskya, K. O. (2009). Experimental program of the formation of communicative culture of future engineers. Luc'k : Volynian National University named after Lesya Ukrainka. [in Ukrainian]
7. Pometun, O., Pyrozhenko L. (2002). Interactive learning technologies: theory, practice, experience. Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
8. Serdjuk, T. V. (2009). Formation of subject motivation by means of interactive technologies. Scientific notes of Vinnytsia state pedagogical university named after M. Kotsyubynsky. Ser.: Pedagogics and psychology, 26, 56–60 [in Ukrainian].

Е.А. Галацин, А.М. Фещук. Интерактивные технологии в процессе изучения английского языка студентами ВТУЗа.

В статье раскрывается сущность понятия интерактивной технологии, а также ее роль в процессе изучения английского языка студентами высшего технического учебного заведения; анализируются некоторые интерактивные методы: технологии кооперативного обучения, работа в парах (статическая пара, динамическая пара, вариационная пара), работа в малых группах («Диалог», «Синтез мыслей», «Совместный проект», «Поиск информации», «Круг идей»), обобщение идей (или «идейная инженерия»), гроздирование («ассоциативный куст», «бенгальский огонек»), метод проблемного семинара, проблемный диалог-поиск, диалог-дискуссия, проблемная ситуация, метод «Обучая - учусь», этапы использования интерактивных технологий: организационный, мотивационный, информационный, содержательно-процессуальный, результативно-рефлексивный и саморегулятивный; пути активизации учебного процесса, направленного на изучение английского языка в высшем техническом учебном заведении.

Ключевые слова: интерактивная технология, интерактивные методы, изучение языка, высшее техническое учебное заведение, групповые технологии обучения.

K. Halatsyn, A. Feschuk. Interactive Technologies in the Process of Learning English by Students at Higher Technical Educational Institution.

In article the essence of concept of interactive technology, and also its role in the course of studying of English by students of the highest technical educational institution reveals; some interactive methods are analyzed: technologies of cooperative training, work in couples (static couple, dynamic couple, variation couple), work in small groups (“Dialogue”, “Synthesis of thoughts”, “Joint project”, “Information search”, “A circle of ideas”), generalization of ideas (or “ideological engineering”), a clusterization (“an associative bush”, “a Bengalese spark”), a method of a problem seminar, problem dialogue search, dialogue discussion, a problem situation, “Training – Study” method, operational stages of interactive technologies: organizational,

motivational, informational, substantial and procedural, productive and reflexive and self-regulatory; studying of foreign (English) language by future engineers of the technical direction as the integral component of their general vocational training is considered; it is defined that success of realization by the teacher of English of such functions depends first of all on his professional skills, communicative culture and perfect possession of interactive technologies; ways of activation the educational process directed on studying English at higher technical educational institution.

Keywords: interactive technology, interactive methods, language learning, higher technical educational institution, technology of group training.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2014